

УДК 37.014.25:331.361.3

**ЦЕНТР МІЖНАРОДНОГО СТАЖУВАННЯ В КОНТЕКСТІ
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ**

*INTERNATIONAL TRAINING CENTER IN THE CONTEXT OF
INTERNATIONAL EDUCATION*

В. В. Ружицька

Магістрант НПУ імені М. П. Драгоманова

Науковий керівник – професор Свириденко Д.Б.

Актуальність теми дослідження. Сучасні процеси інтернаціоналізації освіти та інтеграції української системи освіти до світового ринку освітніх послуг формує якісно нові виклики та перспективи. З'ясування специфіки та менеджменту організації міжнародних центрів стажування в глобальному контексті сучасної освіти є варіацією питання про те, яким чином узгодити, налагодити та оптимізувати стихійний процес обміну досвідом та освітньо-науковими технологіями. Міжнародні центри стажування функціонують на базі закладів вищої освіти, або інших провідних науково-дослідних та культурних установ. На цей момент ці зв'язки носять швидше або оперативний характер (взаємодія з чітко визначеною метою проекту), або конкурентний (у питаннях кадрової політики, участі в проектах, чисельності викладацького та студентського складу тощо). Відповідно, постає проблема регламентації цих взаємозв'язків та взаємодій в контексті менеджменту міжнародної освітньої діяльності.

Сучасне інформаційне суспільство та економіка знань особливим чином актуалізують проблему освіти. Питання змісту, забезпечення якості освіти, її організації та регламентації привертає увагу не тільки педагогів та психологів, але й стає предметом запальних дискусій істориків, економістів, політичних та громадських діячів.

Постановка проблеми. Існує нагальна потреба в конкретизації та

Urgency of the research. Modern processes of internationalization of education and integration of the Ukrainian education system into the world market of educational services creates new challenges and perspectives. Finding out the specifics and management of organizing international internship centers in the global context of contemporary education is a variation on how to harmonize, adjust, and optimize the spontaneous process of sharing experience and science and technology. International internship centers operate on the basis of higher education institutions or other leading research and cultural institutions. At the moment, these links are either faster or more operative (interacting with a well-defined project purpose) or competitive (in terms of personnel policy, project participation, teaching and student staff, etc.). Accordingly, there is a problem of regulating these relationships and interactions in the context of international education management.

The modern information society and the knowledge economy are particularly relevant to the problem of education. The issue of content, quality assurance of education, its organization and regulation attracts the attention not only of teachers and psychologists, but also becomes the subject of inflammatory discussions of historians, economists, political and public figures.

Target setting. There is an urgent need to specify and implement the

імплементації заявлених декларативних положень з інтернаціоналізації освіти, з'ясувати зміст позитивного світового досвіду у розв'язанні подібних завдань для подальшого впровадження у вітчизняний освітній простір.

Аналіз останніх публікацій дозволяє стверджувати, що питання міжнародної освіти та відповідних центрів її організації найбільш плідно опрацьовані у роботах американських дослідників. Ґрунтовний термінологічний апарат аналітики міжнародної освіти знаходимо в роботах розвивають Дж. Кнайт, П. Россело, Г. Каролл, Дж. Беккер, П. Скотт, С. Ледвіс та ін. Ретроспективний аналіз становлення міжнародної освіти пропонують М. Теодор і В. Брікман. Так, Б. Ліаск і Л. Брайн обґрунтовують транснаціональний характер міжнародної освіти, а А. Кеннес і Д. Тайа вважають його складовою сучасного процесу глобалізації. Можливі перспективи та напрямки розвитку міжнародної освіти вивчають Ш. Каган, С. Джіллеспі та К. Ватсон. Але, слід зауважити, що проблема міжнародної освіти та способів її організації та управління перебуває на стадії формування та концептуалізації, і тому далека від якогось підсумкового чи остаточного розв'язання.

Постановка завдання. Проаналізувати соціокультурні чинники необхідності організації міжнародних центрів стажування та академічної мобільності, їх доцільність та структурні компоненти.

Виклад основного матеріалу. Всі принципові компоненти організації міжнародної освіти та стажування дуже схожі в різних інституціях. I

declared propositions on the internationalization of education, to ascertain the content of positive world experience in solving similar tasks for further implementation in the domestic educational space.

Actual scientific researches and issues analysis. An analysis of recent publications suggests that the issues of international education and relevant centers of its organization have been most thoroughly addressed in the work of American researchers. A thorough terminological apparatus of analytics of international education is found in the works of J. Knite, P. Rosselo, G. Carroll, J. Becker, P. Scott, S. Ledvis, and others. A retrospective analysis of the formation of international education is offered by M. Theodore and W. Brickman. Thus, B. Liask and L. Bryn substantiate the transnational character of international education, and A. Kennes and D. Tia consider it a component of the current process of globalization. Thus, B. Liask and L. Bryn substantiate the trans-national character of international education, and A. Kennes and D. Tia consider it a component of the current process of globalization. Possible perspectives and directions of development of international education are being studied by S. Kagan, S. Gillespie and K. Watson. However, it should be noted that the problem of international education and how it is organized and managed is at the stage of formation and conceptualization, and therefore far from any final or final solution.

The research objective. To analyze socio-cultural factors of the need for the organization of international centers of internships and academic mobility, their expediency and structural components.

The statement of basic material. All the basic components of organizing international education and internships are very similar across

затребуваність такої співпраці тільки зростатиме з огляду на декларування та впровадження принципів безперервної освіти. Тому логічно, що організація міжнародного стажування з необхідністю передбачає високий рівень його інформаційно-технологічного забезпечення та високого рівня мотиваційно-творчого компоненту дослідницької діяльності.

Висновки. В передових країнах світу освіта стає інструментальною та прагматичною, а не утопічно-дослідницькою. І саме ці принципи мають бути покладені в основу функціонування міжнародних центрів стажування та академічної мобільності. Проте за умови зростання диференціації та специфікації наукового знання постає загроза зниження критичності мислення та аналітики інформації. Тому міжнародне стажування є корисним для здійснення неангажованого контекстом сприйняття та оцінки змісту освіти відповідної установи та організації. Саме за такої умови можливе повноцінне функціонування громадянського суспільства, яке визначає подальше становлення економіки, політики та системи освіти. Тому проблеми інтеграції освіти та збереження її національної та культурної унікальності якнайкраще реалізуються на базі міжнародних центрів стажування фахівців та здобувачів освіти. Динаміка розвитку світового ринку праці, визначені цінності та принципи становлення суспільства унаочнюються в культурних зіткненнях, що мають місце в практиці міжнародного стажування.

Ключові слова: міжнародна освіта, інтернаціоналізація освіти, комерціалізація освіти, людський капітал, економіка знань, гумбольтівська модель університету.

institutions. And the demand for such cooperation will only increase given the declaration and implementation of the principles of lifelong learning. Therefore, it is logical that the organization of international internships with necessity implies a high level of IT support and a high level of motivational and creative component of research activity.

Conclusions. In advanced countries, education becomes instrumental and pragmatic, not utopian-research. And these principles must underpin the functioning of international centers of internships and academic mobility. However, with increasing differentiation and specification of scientific knowledge, the threat of critical thinking and information analytics is at risk. Therefore, the problems of integration of education and preservation of its national and cultural uniqueness are best realized on the basis of international centers of training of specialists and applicants for education. The dynamics of development of the world labor market, certain values and principles of becoming a society are reflected in the cultural clashes that take place in the practice of international internships.

Keywords: international education, internationalization of education, commercialization of education, human capital, knowledge economy, Humboldt model of the university.

Виклад основного матеріалу. Сучасним центром міжнародного стажування слід назвати університет, або іншими словами, доцільно вважати за подібний зразок модель університету В. фон Гумбольта. Європейська освітньо-наукова система ґрунтується на принципах двох свобод: *Lehrfreiheit* (свободи викладання) та *Lernfreiheit* (свободи навчання) [5, с. 26]. Свобода викладання означає автономію роботи викладача-дослідника, можливість обирати прийнятні та оптимальні форми і методи освітньої та наукової діяльності. Свобода навчання передбачає можливість вибору дисциплін і предметів у навчанні, формуванні індивідуального навчального плану здобувача освіти, та передумову втілення комплексності та інтегрованості навчання. Ця модель є фундаментом суб'єкт-орієнтованого навчання, коли в ролі суб'єктів виступають і викладач, і студент. Найбільшого значення набуває саме зміст освітнього процесу, а не процедури його формалізації. Саме такий персоніфікований освітній процес і є смисловим ядром організації центру стажування у міжнародній освіті. Виникла ця система, як відомо, у Німеччині, але набула поширення по всьому західному світі. Модель трансляції готових зразків знань та діяльності, започаткована у середньовічних університетах, виявила обмеженість свого потенціалу в умовах науково-технічного прогресу. Тому більш дієвою виявилась така організація освітнього процесу, за якої знання не передавались, а формувались в колективній дослідницькій праці під керівництвом професора-викладача. В ідеалі гумбольтівська модель описує систематичність процесу критичної оцінки проміжних результатів дослідження та їх обговорення в колі фахівців, навіть початкового рівня.

Такою загальною стратегічною платформою поширення гумбольтівської моделі університету як дослідницького центру доцільно вважати так званий Болонський процес. Від моменту його започаткування та до сучасних проміжних результатів, що розкривають різницю намірів та наслідків, минула нехай і нетривала, але змістовна хронологія карколомних та революційних зрушень в системі освіти, особливо в нашій країні.

Першим таким знаковим зрушенням слід назвати включення системи освіти до списку послуг GATS (Генеральна угода про торгівлю послугами – General Agreement on Trade in Services) в межах Світової організації торгівлі. Такий крок докорінно змінив уявлення про сутність та зміст освіти. Із фундаменту культури, держави та нації, діапазон оцінок феномену освіти трансформується до дефініцій економічно-виробничого циклу. На тлі загальної інтернаціоналізації та комерціалізації освіти, формування світової економіки, транснаціональних корпорацій та світового ринку праці, виникає потреба у такому навчанні, яке за найбільш короткий проміжок часу дозволить здійснити максимально позитивні зміни. Так виникає феномен академічної мобільності, комунікації та обміну досвідом серед викладацького та студентського складу сучасних університетів. Відомий дослідник У. Тайхлер виокремив “п'ять основних напрямів досліджень, що існують у світовій науці та визначають основні аспекти інтернаціоналізації як процесу, що значною мірою зумовлює розвиток міжнародних відносин:

1) вимір знань або дослідження, пов'язані з перетином кордону (трансфер знань, міжнародна освіта і наука, крос-кордонне спілкування та дискурс);

2) підтвердження та визнання результатів навчання та наукової діяльності;

3) проблеми міжнародної однорідності та різноманітності структурних елементів вищої освіти (наприклад, системи прийому на навчання, навчальні програми, наукові ступені, професійні права, що дають наукові ступені, типи навчальних закладів у системі вищої освіти, професорсько-викладацький склад, питання фінансування);

4) політика учасників освітнього процесу (національні та міжнародні стратегії вищих навчальних закладів і міністерств);

5) управління міжнародною освітою в цілому (роль національного уряду, національних і міжнародних професійних асоціацій, міжнародних організацій, глобальних ринків і власне способи управління)” [10, с. 21].

Ця диференціація дозволяє впорядкувати хаотичне поле освітніх інституцій глобального ринку освітніх послуг та визначити траєкторії взаємодії між університетами в контексті організації стажування. Зрозуміло, що більш продуктивним буде обмін досвідом між різними закладами освіти Західної та Східної Європи, аніж між сусідніми провінціями окремої європейської держави.

Болонський процес надзвичайно розширює можливості академічної мобільності та стажування. Здобувач не обмежений не тільки одним університетом у навчанні, але й межами однієї країни також. Проте *“підвищуючи цю автономію студента, Болонська реформа ризикує зменшувати автономію викладача*. Вона узалежнює зміст викладання від попиту на освітньому ринку – а відтак робить значно хиткішими позиції гумбольдтівської фігури “автономного професора”, чий дослідницький рівень дає йому змогу самому визначати зміст викладання. Зрештою, цей процес має позитиви та негативи. Позитив – у тому, що студент, обираючи дисципліни, несе більшу відповідальність і більший інтерес до предмета свого вибору. Негатив – у тому, що “масовізація освіти, узалежнення змісту викладання від масового попиту неодмінно зменшуватиме глибину та якість освіти у менш популярних напрямках – зокрема фундаментальних науках та гуманітарних дисциплінах” [5, с. 64]. Тому розширення свободи навчання означає розширення географії здобуття освіти, але залишає питання щодо розширення та різноманіття змісту.

Управлінсько-організаційна сторона проблеми міжнародного стажування передбачає вивчення передового світового досвіду розв’язання цього питання. Доречно слід дослідити специфіку реалізації цієї програми на батьківщині гумбольдтівського університету – в Німеччині. В таблиці 1 [1, с. 109] представлено організаційну структуру здійснення міжнародної діяльності в університетах Німеччини.

Країна, університет, міжнародний відділ	Стратегія інтернаціоналізації	Особливості інтернаціоналізації
Німеччина, Гайдельберзький університет Рупрехта- Карла (нім. Ruprecht- Karls-Universität Heidelberg, англ.	1) вхідна та вихідна студентська мобільність; 2) філії університету у зарубіжних країнах; 3) співпраця в галузі наукових досліджень;	1) співробітництво на рівні закладу, факультету, кафедри; 2) співпраця з Еразмус; 3) співпраця з

<p>Heidelberg University); <i>International relations office</i></p>	<p>4) програми обміну студентами, викладачами, дослідниками; 5) інтернаціоналізація курикулуму;</p>	<p>Німецькою службою академічних обмінів; 4) зовнішні представництва у регіонах світу;</p>
<p>Мюнхенський університет імені Людвіга і Максиміліана (нім. Ludwig-Maximilians-Universität München, LMU, англ. Ludwig-Maximilian University of Munich, LMU or the University of Munich); <i>International office</i></p>	<p>1) вхідна та вихідна студентська мобільність; 2) співпраця в галузі наукових досліджень; 3) програми спільних ступенів; 4) інтернаціоналізація курикулуму; 5) масові відкриті онлайн-курси на платформі Coursera; 6) міжнародні літні школи; 7) програми обміну студентами, викладачами, дослідниками;</p>	<p>1) засновник Ліги європейських дослідницьких університетів; Венеціанського міжнародного університету; Німецької служби академічних обмінів; Баварських міжнародних навчальних центрів; 2) програми для жінок-здобувачів постдокторського ступеня; 3) сприяє підготовці молодих науковців;</p>
<p>Боннський університет (нім. Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, англ. the University of Bonn); <i>International office</i></p>	<p>1) вхідна та вихідна студентська мобільність; 2) співпраця в галузі наукових досліджень; 3) програми спільних ступенів; 4) міжнародні літні школи 5) інтернаціоналізація курикулуму</p>	<p>1) стратегія інтернаціоналізації до 2020 року; 2) співпраця з Erasmus+; 3) наявність міжнародних агенцій у місті сприяє інтернаціоналізації</p>

Таблиця 1. Міжнародна діяльність університетів Німеччини

Отже, як бачимо, всі принципові компоненти організації міжнародної освіти та стажування дуже схожі в різних інституціях. І затребуваність такої співпраці тільки зростатиме з огляду на декларування та впровадження принципів безперервної освіти. Тому логічно, що організація міжнародного стажування з необхідністю передбачає високий рівень його інформаційно-технологічного забезпечення та високого рівня мотиваційно-творчого компоненту дослідницької діяльності.

Висновки. Останнім часом спостерігається інтернаціоналізація освітньо-дослідної роботи, і відповідно, зростає необхідність управлінсько-організаційної роботи міжнародних центрів стажування та академічної мобільності. Ці процеси зумовлені становленням економіки знань та необхідністю узгодження змісту освіти та сучасних бізнес-моделей. Зміст

освіти та продуковані освітою компетенції становлять основу формування людського капіталу держави. Інформаційно-комунікаційні технології інтегрують світовий освітній простір, тому виникає потреба в мобільності фахівців різних рівнів освіти та підготовки. Обсяг інформацій в сучасному суспільстві зростає в геометричній прогресії. Вітчизняний освітній простір ще тільки на шляху лібералізації системи освіти, тому навіть застаріла для Заходу гумбольтівська модель організації діяльності університету для України швидше зразок і мета реформаторської діяльності. В передових країнах світу освіта стає інструментальною та прагматичною, а не утопічно-дослідницькою. І саме ці принципи мають бути покладені в основу функціонування міжнародних центрів стажування та академічної мобільності. Проте за умови зростання диференціації та специфікації наукового знання постає загроза зниження критичності мислення та аналітики інформації. Тому міжнародне стажування є корисним для здійснення неангажованого контекстом сприйняття та оцінки змісту освіти відповідної установи та організації. Саме за такої умови можливе повноцінне функціонування громадянського суспільства, яке визначає подальше становлення економіки, політики та системи освіти. Тому проблеми інтеграції освіти та збереження її національної та культурної унікальності якнайкраще реалізуються на базі міжнародних центрів стажування фахівців та здобувачів освіти. Динаміка розвитку світового ринку праці, визначені цінності та принципи становлення суспільства унаочнюються в культурних зіткненнях, що мають місце в практиці міжнародного стажування.

Список використаних джерел:

1. Донченко, В., 2013. 'Пріоритетні напрями міжнародної діяльності сучасного університету в умовах інтернаціоналізації освіти', *Педагогіка і психологія професійної освіти*, № 4, С. 101-110.
2. Зінченко, ВВ., 2007. 'Громадянське суспільство : шляхи, форми та перспективи', К. : *КАРПУК*, 468 с.
3. Зінченко, ВВ., 2011. 'Соціальна філософія менеджменту і освіти в інституційному вимірі глобального розвитку (інтегративна концептологія)', К. : *ЛЮКСАР*, 664 с.
- a. Солодка, А., 2016. 'Міжнародна освіта та кроскультурне навчання в американському освітньому просторі', *Наукові записки. Серія : педагогіка*, № 4, С. 176-183.
4. Степаненко, ІВ., ред., 2018. 'Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій : монографія', К. : *ІВО НАПН України*, 226 с.
5. Liessmann, KP., 2010. 'Theorie der Unbildung : Die Irrtumer der Wissensgesellschaft', Wien : *Paul Zsolnay*, 176 s.
6. Byram, M., Dervin, F., 2008. 'Students, staff and academic mobility in higher education', Newcastle-upon-Tyne : *Cambridge Scholars Publishing*, 320 p.
7. Cole, M., 2008. 'Globalisation, Modernisation and Competitiveness : a critique of New Labour in Education', *International Studies in Sociology of Education*, V. 8, n. 3, P. 315-332.
8. Lechuga, V., 2008. 'Assessment, Knowledge, and Customer Service : Contextualizing Faculty Work at For-Profit Colleges and Universities', *The review of Higher Education*, 31(3), P. 287-307.
9. Teichler, U., 2004. 'The Changing Debate on Internationalisation of Higher Education', *Higher Education*, Vol. 48, № 1, P. 5-26.

References:

1. Donchenko, V., 2013. 'Priorytetni napryamy mizhnarodnoyi diyal'nosti suchasnoho universytetu v umovakh internatsionalizatsiyi osvity (Priority Directions of International Activity of the Modern University in the Conditions of Internationalization of Education)', *Pedahohika i psykholohiya profesiynoyi osvity*, № 4, S. 101-110.
2. Zinchenko, VV., 2007. 'Hromadyans'ke suspil'stvo : shlyakhy, formy ta perspektyvy (Civil Society : Ways, Forms and Perspectives)', K. : *KARPUK*, 468 s.
3. Zinchenko, VV., 2011. 'Sotsial'na filozofiya menedzhmentu i osvity v instytutsiynomu vymiri hlobal'noho rozvytku (intehratyvna kontseptolohiya) (Social Philosophy of Management and Education in the Institutional Dimension of Global Development (Integrative Conceptology))', K. : *LYUKSAR*, 664 s.
4. Solodka, A., 2016. 'Mizhnarodna osvita ta kroskul'turne navchannya v amerykans'komu osvith'omu prostori (International Education and Cross-Cultural Learning in the American Educational Space)', *Naukovi zapysky. Seriya : pedahohika*, № 4, S. 176-183.
5. Stepanenko, IV., red., 2018. 'Kul'turno-humanitarni stratehiyi rozvytku universytet-s'koyi osvity v umovakh dynamichnykh suspil'nykh transformatsiy : monohrafiya (Cultural and Humanitarian Strategies for the Development of University Education in the Context of Dynamic Social Transformations : A Monograph)', K. : *IVO NAPN Ukrayiny*, 226 s.
6. Liessmann, KP., 2010. 'Theorie der Unbildung : Die Irrtümer der Wissensgesellschaft (Theory of Education : The Mistakes of the Knowledge Society)', Wien : *Paul Zsolnay*, 176 s.
7. Byram, M., Dervin, F., 2008. 'Students, staff and academic mobility in higher education', Newcastle-upon-Tyne : *Cambridge Scholars Publishing*, 320 p.
8. Cole, M., 2008. 'Globalisation, Modernisation and Competitiveness : a critique of New Labour in Education', *International Studies in Sociology of Education*, V. 8, n. 3, P. 315-332.
9. Lechuga, V., 2008. 'Assessment, Knowledge, and Customer Service : Contextualizing Faculty Work at For-Profit Colleges and Universities', *The review of Higher Education*, 31(3), P. 287-307.
10. Teichler, U., 2004. 'The Changing Debate on Internationalisation of Higher Education', *Higher Education*, Vol. 48, № 1, P. 5-26.